

Pr: Diaria
Tirada: 4.101
Dif: 3.525

Secc: LOCAL Valor: 2.473,18 € Area (cm2): 835,5 Ocupac: 97,33 % Doc: 1/1 Autor: Nicolás Faedo Sáez Arquitecto Num. Lec: 8000

ELS PRIMERS CONTEMPORANIS

Nicolás
Faedo Sáez

Arquitecto

Una lección perdurable

► La modernidad del **Edificio Géminis** y la voz del arquitecto **Xavier Surinyach**

Se podría este verano bajo un sol irreductible. Para malograrme, había vuelto a ver «Las Truchas» (que, en el largometraje, también se pudren). Inesperadamente, desde la sede de nuestro gremio, me discó Peláez. Me encargó que lograra decir algo sobre el edificio Géminis. Supe, enseguida, que tendría que volver a Surinyach. Sus explicaciones sobre la obra (las del compositor) deberían superar las sucesivas interpretaciones de sus epígonos. Sabía que no se había prodigado en escribir (sino en hacer). Pero yo quería que lo dijera él. Poder escucharlo. Mejor incluso: leerlo. Resolví que le rogaría una misiva.

Disqué y, afortunadamente, lo encontré. La conversación me trajo al presente aquella época (un lapso entre 1977 y 1984) en la que fui un niño que salía de la escuela primaria al atardecer y, antes de dirigirme al Taller de Portal del Mar (donde Surinyach departía con Aldo, mi padre), me zampaba unos bollos azucarados en lo de Ponce. La panadería estaba justo enfrente de donde yacía (desde 1973), imponente e imperturbable, el Géminis. Lo miraba. Ya entonces, bajo la luz amarillenta de la tarde, resultaba evidente que el sólido (vestido con caliza mate y parasol Llam-bí), destacaba entre la indistinta grisura desarrollista de aquella cuesta de Mahón, exactamente (y extrañamente) donde confluían Miquel de Veri, Bisbe Sever y Sant Esteve.

Con Surinyach al auricular, me alejé de la melancolía del cese estival (aumentada por sus lluvias de barro y sus moscas adheridas) y, también, pude ocuparme de mi predilecto pasado, redescubriendo el Géminis en esa evocación. Recordé aquellas tardes que nos adentrábamos en su sombrío pasaje interior, que acomodaba, horizontalmente, la compleja oblicuidad de Sant Esteve. Visitábamos la juguetería Jocs, donde

Arriba, detalle de fachada 1, y a la derecha, detalle de fachada 3
Fotos: LLUIS CASTELLÓ CATCHOT.

vendían (en sacos de arpillera), bloques de construcción multiformes con los que todavía compongo. Arriba, desde sus muros ciegos, tapiados al norte y desalineados del umbral de la calle (otro atrevimiento), flotaban aquellos balcones curvos donde, a veces, se agitaban los toldos verde-azules que filtraban el resplandor del ocaso. Esos balcones de hormigón armado (casi redondos y ordenados a poniente), volaban más que en otras casas colectivas, y desprendían (todavía lo logran), una sensual nostalgia que parecía traída de aquella plástica carioca asomada al hedonismo de Ipanema. Como otro lo explicó antes (y mejor), la obra «...tomaba, retrospectivamente, a nuestros ojos, un valor de presagio y aviso...».

Surinyach me preguntó por el edificio. Le dije que todavía yacía imponente e imperturbable. Admití que había sufrido desafortunadas intervenciones, sin duda,

al amparo de su inexplicable ausencia en una catalogación profunda de la Modernidad. Cité una: desplumarlo de sus lamas de levante. Pero insistí en que esos descuidos no disipaban su fuerza. Resonaba uno de sus postulados: «la composición será libre, pero no arbitraria».

Cuando terminó la conversación (tras rogarle la misiva), vino al presente aquella otra época (un lapso entre 1985 y 1988) en la que fui un adolescente que salía del Bachillerato al atardecer y, antes de dirigirme al echadero, vagabundeaba, sin rumbo, por el mismo barrio del Géminis donde estuvo la panadería de Ponce. Entonces, desde la motoneta, lo seguía mirando. Después, en cierto modo, lo estudié. Hoy sé que esa rara (y rematadamente difícil) atracción (que excede cualquier tópico sociológico y ambiental), se llama arquitectura.

Ya en otoño, un día cualquiera

Ciudadella i ni se'm passava pel cap treballar a Maó, que en aquella època era feu indiscutible dels tres únics arquitectes que hi havia a l'illa residents tots ells a la capital. El fet és que al llarg de tota la meua vida professional, a Maó, a banda del Géminis, no he projectat cap més edifici que la casa del Mar a baixamar, i la casa Vives a l'altra banda del port (aquest darrer en col·laboració amb l'Aldo).

Per aquella època, a la colla d'amics de 'vegues i trobades' hi havia les germanes Catxot que un dia, mig de passada, van comentar que tenien un solar al carrer de Sant Esteve, i que no sabien massa que fer-ne. Els feia tanta ànsia, vendre'l com posar-se en mans d'un constructor o promotor. Jo els vaig suggerir que cerquessin gent de confiança, muntessin una cooperativa i fossin els seus propis promotors.

I així ho van fer. Es van ajuntar uns quants amics, (d'entre els quals recordo, pel seu dinamisme i intel·ligència, na Carmen Quintero) i aquell meu comentari, fet quasi de passada, va anar agafant cos culminant en l'encàrrec del projecte.

No n'era gens conscient que el meu projecte pogués suscitar cap interès. Em vaig limitar a projectar amb els mateixos condicionants i llibertat que quan estava l'ETSAB, i aquesta potser va ser l'única novetat: l'absència d'un promotor que condicionés radicalment els aprofitaments i els materials en funció d'uns objectius de màxima rendibilitat. Tot plegat gràcies a la generositat de les bessones Catxot que, renunciant a una fàcil especulació, van aportar el seu solar a un projecte col·lectiu.

Els materials i les tècniques constructives utilitzades van ser els que hagués emprat en un projecte qualsevol dels darrers cursos de l'ETSAB, encara que no puc negar que també vaig pretendre un modest homenatge al gran mestre A. Coderch.

També recordo que sense la col·laboració exemplar de l'aparellador X (ho sento els seu nom m'ha fugit), que era irreductible en el fet d'exigir al constructor el seguiment estricte del projecte, possiblement el resultat final de l'obra hauria resultat un nyap.

De la mateixa manera que m'ha sorprès ara el vostre interès, també em va sorprendre, en la seva època, que MENORCA • «Es Diari» publicés una foto i un elogios article de l'edifici quan encara estava en fase de construcció (em sembla que encara en guardo el retall).

(que parecía igual de inmundo que otro) llegó, acompañada de otros presagios y avisos elegiacos, esta esperada misiva de Surinyach:

«Poca cosa et podré dir de l'edifici Géminis a banda de contextualitzar el seu disseny i construcció.

Si em situo als voltants de l'any 70 del segle passat, el primer que em ve al cap és la resistència dels constructors a emprar qualsevol material estructural que no fos el cantó de marès. Encara recordo les discussions per aconseguir fer el primer habitatge (a Ciutadella) utilitzant blocs de formigó.

L'altra gran batalla era amb el formigó armat. No hi havia manera de fer entendre que en els volats (voladizos) els ferros anaven a la part de dalt. La major part de mestres tenien el convenciment que per tal d'aguantar el cos volat, els ferros havien d'anar davall. Total que vaig (vam) haver de fer un considerable esforç d'adaptació mentre intentàvem anar introduint les noves tècniques que havien de facilitar una nova formalitat.

Crec que la gestació de l'edifici Géminis va ser conseqüència d'un conjunt de fets casuals. Jo tenia l'estudi a

